

Virsraksts: Zemesgabala aprobežojuma- sarkano līniju saturs; energoapgādes komersanta īpašās tiesības

Tēze: Zemesgabalam var noteikt aprobežojumu – sarkanās līnijas, kuras norobežo to zemesgabala daļu, kura nepieciešama ielai un gar to izvietojamo inženierkomunikāciju būvniecībai. Taču sarkanās līnijas neparedz cita veida īpašuma aprobežojumus, kā vien pienākumu zemesgabala īpašniekam pašam atturēties no būvniecības.

Tēze: Būvniecības likuma 3.panta otrā daļa, paredzot būvniecības ierobežojumu noteikšanas iespēju citos normatīvajos aktos, nepiešķir tiesības citai personai būvēt – tieši otrādi, šī norma paredz iespēju ierobežot būvniecību, un tā nav izņēmums no Būvniecības likuma 3.panta pirmās daļas.

Tēze: Tikai energoapgādes komersantam ir piešķirtas īpašās tiesības izmantot jaunu energoapgādes objektu ierīkošanai svešu zemi. Uz citām personām attiecas Būvniecības likuma 3.panta pirmā daļa un 11.panta pirmā daļa, kas būvniecību uz svešas zemes pieļauj tikai tad, ja tā ir saskaņota ar zemes īpašnieku.

Tēze: Ja energoapgādes komersanta objekts tiek ierīkots sarkanās līnijas robežās, energoapgādes komersantam ir pienākums nevis saskaņot ar zemes īpašnieku jaunu energoapgādes objektu ierīkošanas nosacījumus (kas dotu iespēju zemes īpašniekam izvirzīt pamatotus iebildumus un prasības attiecībā uz objekta ierīkošanas nosacījumiem), bet tikai informēt zemes īpašnieku (kas ietver vienpusēju energoapgādes komersanta rīcību un nedod iespēju iebilst).

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2011.gada 24.maija
SPRIEDUMS
Lieta Nr. A42430505
SKA-47/2011**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa
senatore	J.Briede
senators	A.Guļāns
senatore	V.Kakste
senatore	D.Mita
senatore	I.Skultāne
senatore	R.Vīduša

piedaloties pieteicējas *I.G.* pārstāvjiem *V.G.* un *S.L.*,

atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta pārstāvei Jeļenai Bogovai,
trešās personas valsts AS „Latvenergo” pārstāvei V.T.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc I.G. pieteikuma par Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta 2005.gada 20.septembra lēmuma Nr.1-DA-05-4815-ap atcelšanu, sakarā ar I.G. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 13.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējai I.G. pieder zemesgabals [*adrese*], Rīgā.

Rīgas pilsētas būvvalde 2005.gada 21.jūnijā izsniedza būvatļauju dzīvojamo māju gāzes apgādei un 2005.gada 15.jūnijā izsniedza būvatļauju dzīvojamo māju elektroapgādei. Būvatļaujas dod tiesības būvēt gāzes un elektroapgādes tīklus, kas paredzēti pieteicējas zemesgabalam blakus esošo zemesgabalu gāzes apgādei un elektroapgādei, un ievietot šos tīklus pieteicējai piederošajā zemesgabalā sarkano līniju robežās.

Pieteicēja būvatļauju izsniegšanu apstrīdēja, bet Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments ar 2005.gada 20.septembra lēmumu Nr.1-DA-05-4815-ap atstāja būvvaldes lēmumus spēkā.

[2] Pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā, prasot atcelt administratīvo aktu par būvatļauju izsniegšanu.

Lietā trešās personas statusā pieaicināta valsts AS „Latvenergo” un AS „Latvijas gāze”.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 6.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja, pamatojoties uz tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Būvniecības likuma 3.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka zemesgabalu drīkst apbūvēt, ja tā apbūve ir saskaņota ar zemesgabala īpašnieku (ja apbūvi neveic zemesgabala īpašnieks). Taču no Būvniecības likuma 3.panta otrās daļas izriet, ka šim principam var būt arī izņēmumi, kas izriet no teritorijas plānojumā vai detālplānojumā noteiktā.

[3.2] Pieteicējas zemesgabala īpašuma tiesības ir aprobežotas ar valsts AS „Latvenergo” filiālei „Centrālie elektrotīkli” piederošiem elektrisko gaisvadu tīkliem un sarkano līniju. Ar Rīgas domes 1999.gada 15.jūnija saistošajiem noteikumiem Nr.31 „Par grozījumiem Rīgas domes 1995.gada 12.decembra lēmuma Nr.2819 „Par Rīgas attīstības plāna 1995.–2005.gadam pieņemšanu un Rīgas pilsētas apbūves noteikumu apstiprināšanu” tika apstiprināts detālplānojums, kurā ietverts arī pieteicējas īpašumā esošais zemesgabals. Pieteicējas īpašumā esošajam zemesgabalam ir noteikta sarkanā līnija, jo saskaņā ar pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto sarkanās līnijas robežās nākotnē ir paredzēts izbūvēt ielu.

[3.3] Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 1.panta 13.punktam sarkanā līnija norobežo ielas (arī inženierkomunikāciju koridoru) izbūvei nepieciešamo teritoriju.

No Aizsargjoslu likuma 35.panta otrās daļas izriet, ka ar aizsargjoslu aizsargātā objekta īpašniekam ir tiesības bez zemes īpašnieka saskaņojuma veikt attiecīgā objekta ekspluatācijas darbus. Izskatāmajā gadījumā nebija nepieciešams lūgt saskaņojumu pieteicējai kā zemesgabala īpašniecei tādēļ, ka inženierkomunikāciju koridoru (tātad arī gāzes vada) izbūvei nepieciešamā teritorija jau bija noteikta saskaņā ar spēkā esošu ārējo normatīvo aktu – pašvaldības saistošajiem noteikumiem. Apgrūtinājums ir ierakstīts zemesgrāmatā un līdz ar to pieteicējai tas ir bijis zināms kopš īpašuma tiesību nostiprināšanas brīža. Pamatojoties uz zemesgrāmatā ierakstīto īpašuma tiesību apgrūtinājumu, pieteicējai nemaz nav tiesību aizliegt sarkanās līnijas robežās izbūvēt inženierkomunikācijas.

[3.4] Aizsargjoslu likuma 33.panta otrā daļa noteic, ka, ierosinot tādu objektu būvniecību (ierīkošanu), kuriem citās šā likuma normās noteiktas aizsargjoslas, kā arī ierosinot šo objektu paplašināšanu, ja paredzēts, ka pēc tās aizsargjoslas aizņems jaunas zemes platības, aizsargjoslas vai izmaiņas tajās saskaņo ar zemes īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem un vietējām pašvaldībām. Citētā tiesību norma attiecas uz tiem gadījumiem, kad ir jāizveido jauna aizsargjosla vai ir jāpaplašina jau esošās aizsargjoslas robežas. Uz minēto norāda tiesību normas nosaukums „Aizsargjoslu izveidošana”, kā arī tiesību normā ietvertā jēga, proti, jāsaņemas ir nevis konkrēti būvniecības darbi kā tādi, bet gan aizsargjoslas vai izmaiņas tajās.

Tātad izskatāmajā gadījumā šī tiesību norma nebija jāpiemēro, jo pieteicējas zemesgabalā aizsargjosla – sarkanā līnija – jau bija noteikta, turklāt sarkanās līnijas robežu paplašināšana nebija nepieciešama.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 13.aprīļa spriedumu pieteikumu noraidīja, pievienojoties Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai. Papildus apgabaltiesa vērtēja pieteicējas iebildumus par pārkāpumiem saistošo noteikumu pieņemšanā, ar kuriem apstiprināts detālplānojums. Tiesa norādīja, ka saistošo noteikumu atbilstība augstāka juridiskā spēka tiesību normām ir pārbaudāma Satversmes tiesā, turklāt nav konstatējams, ka saistošie noteikumi neatbilstu kādām (pieteicējas neprecizētām) augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Līdz ar to apgabaltiesa atzina, ka nav šķēršļu saistošo noteikumu piemērošanai.

[5] Pieteicēja par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā, norādot tālāk minēto, lūdz spriedumu atcelt.

[5.1] Tiesa nav piemērojusi Enerģētikas likuma 19.panta normas, kas paredz energoapgādes komersanta tiesības izmantot jebkuru zemi par vienreizēju samaksu tās īpašniekam un pienākumu par jauna objekta ierīkošanu vai esošā objekta paplašināšanu brīdināt īpašnieku pirms darbu uzsākšanas.

[5.2] Uz pieteicējas zemesgabala ir uzbūvēts arī gāzes vads un elektrotīkli, kas nemaz nepieder energoapgādes komersantiem Enerģētikas likuma izpratnē. Par šo faktu lietā pat nav strīda, bet tiesa to nav vērtējusi.

[5.3] Tiesa nepareizi interpretējusi Aizsargjoslu likuma 35.panta otro daļu. Norādot, ka ar aizsargjoslu aizsargātā objekta īpašniekam ir atļauts aizsargjoslā veikt attiecīgā energoapgādes objekta ekspluatācijai nepieciešamos darbus, tiesa nav izpratusi atšķirību

no izskatāmā gadījuma, kad tiek ierīkoti jauni energoapgādes objekti. Nav iespējama aizsargjoslas pastāvēšana bez paša aizsargjoslas objekta. Lietā nav pierādījumu, ka pirms energoapgādes objektu izveidošanas jau būtu bijusi izveidota kāda to aizsargjosla.

Zemesgabalā tiešām bija noteiktas sarkanās līnijas (lai gan šajā daļā tās nebija ierakstītas zemesgrāmatā), bet no Aizsargjoslu likuma 33.panta pirmās daļas un 34.panta izriet, ka likuma normas jāpiemēro attiecībā uz katru atsevišķu aizsargjoslu.

[5.4] Tiesa nav piemērojusi Aizsargjoslu likuma 33.panta otro daļu, kas paredz aizsargjoslu atzīmēšanu zemesgabalu plānos un ierakstīšanu zemesgrāmatā. Lai gan tiesa atsaucas uz sarkano līniju pastāvēšanu, sarkanās līnijas neizslēdz Aizsargjoslu likuma 33.panta otrās daļas piemērošanu.

[5.5] Tiesa nepareizi interpretējusi Būvniecības likuma 3.panta otro daļu, secinot, ka tā paredz izņēmumu no Būvniecības likuma 3.panta pirmās daļas noteikuma par nepieciešamību būvniecību saskaņot ar zemesgabala īpašnieku.

[5.6] Iepriekš norādītos tiesību normu pārkāpumus tiesa pieļāvusi, jo pārkāpusi tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, tiesību normu interpretācijas un analogijas noteikumus.

[6] Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments paskaidrojums par kasācijas sūdzību pauž viedokli, ka tā ir nepamatota.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību. Atbildētājas pārstāve kasācijas sūdzību neatzina. Trešās personas valsts AS „Latvenergo” pārstāve kasācijas sūdzību uzskatīja par nepamatotu.

Motīvu daļa

[8] Lietā ir strīds par to, vai un ciktāl pastāv zemesgabala īpašnieka tiesības būvatļaujas izdošanas procesā iebilst pret energoapgādes komersanta objektu (gāzes vada un elektrības kabeļa) būvniecību zemesgabala daļā, ko norobežo sarkanās līnijas, vai pastāv tiesības prasīt zemesgabala īpašnieka viedokļa ievērošanu šādā situācijā.

[9] Vispārējo būvniecības kārtību regulē Būvniecības likums. Likuma 3.panta pirmā daļa (*šeit un turpmāk tiesību normas redakcijā, kas bija spēkā būvatļauju izdošanas brīdī, ja vien nav atrunāts citādi*) paredz, ka zemesgabalu drīkst apbūvēt, ja tā apbūve tiek veikta saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, detālplānojumu un, noslēdzot līgumu, apbūve ir saskaņota ar zemesgabala īpašnieku (ja apbūvi neveic zemesgabala īpašnieks). Tātad atbilstoši šai normai zemesgabalu drīkst apbūvēt, ja tā apbūve ne tikai atbilst teritorijas plānojumam, bet arī ir saskaņota ar zemesgabala īpašnieku (ja apbūvi neveic zemesgabala īpašnieks). Tāpat arī 11.panta pirmā daļa noteic, ka zemesgabalu var apbūvēt tā īpašnieks vai cita persona, kas noslēgusi līgumu ar attiecīgā zemesgabala īpašnieku. Tātad vispārējais princips ir, ka uz sveša zemesgabala apbūvi var veikt tikai ar zemesgabala īpašnieka piekrišanu, un tas atbilst civiltiesību principam, ka īpašniekam pieder pilnīgas varas tiesības pār lietu (Civillikuma 1036.pants, Latvijas Republikas Satversmes 105.pants).

[10] Kā redzams no tālāk analizētajām Aizsargjoslu likuma un Enerģētikas likuma normām, energoapgādes uzņēmumiem (atbilstoši šobrīd lietotajai terminoloģijai –

komersantiem), ņemot vērā sabiedrības intereses saņemt energoapgādes pakalpojumus, ir piešķirtas īpašas tiesības izmantot svešu zemesgabalu objektu būvniecībai.

[11] Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 13.panta otrās daļas 1.punktam aizsargjoslas pilsētās un ciemos gar ielām un autoceļiem nosaka teritoriju plānojumos un atzīmē zemesgabalu plānos kā sarkano līniju (esoša vai projektēta ielas robeža) un būvlaidi (līnija, kas nosaka attālumu no sarkanās līnijas līdz apbūvei). Aizsargjoslu likuma 1.panta 13.punkts definē, ka sarkanā līnija ir pašvaldības apstiprinātajā teritorijas plānojumā noteiktā līnija, kas norobežo ceļa, ielas vai piebrauktuves (*arī inženierkomunikāciju koridoru*) izbūvei nepieciešamo teritoriju no apbūvējamās vai citādā veidā izmantojamās teritorijas.

No minētajām normām to kopsakarā redzams, ka zemesgabalam var noteikt aprobežojumu – sarkanās līnijas, kuras norobežo to zemesgabala daļu, kura nepieciešama ielai un gar to izvietojamo inženierkomunikāciju būvniecībai. Aprobežojuma saturs nosaka *zemesgabala īpašniekam pienākumu atturēties no šīs teritorijas apbūves tā iemesla dēļ*, ka teritorija paredzēta konkrētu objektu būvniecībai sabiedrības interesēs. Pat ja iela vēl nav uzbūvēta, šī teritorija ir iepļānota un rezervēta ielai un arī inženierkomunikāciju būvniecībai. Minētās normas sasaucas gan vispārīgā līmenī ar Civillikuma 1036.panta palīgteikumā ietvertu atrunu un Latvijas Republikas Satversmes 105.panta trešo teikumu (abas normas paredz īpašuma tiesību ierobežošanas iespēju ar likumu), gan ar Būvniecības likuma 3.panta otro daļu, kura paredz, ka būvniecības ierobežojumus atsevišķos zemesgabalos reglamentē likumi, Ministru kabineta noteikumi, vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālplānojums. Senāts tādējādi nepiekrīt apgabaltiesai, ka Būvniecības likuma 3.panta otrā daļa, paredzot būvniecības ierobežojumu noteikšanas iespēju citos normatīvajos aktos, piešķirtu tiesības citai personai būvēt – tieši otrādi, šī norma paredz iespēju ierobežot būvniecību, un tā nav izņēmums no 3.panta pirmās daļas. Šajā ziņā pieteicēja viedoklis ir pareizs.

Taču sarkanās līnijas neparedz cita veida īpašuma aprobežojumus, kā vien pienākumu zemesgabala īpašniekam pašam atturēties no būvniecības. Izdarot secinājumu, ka sarkanās līnijas, ja reiz tās nosaka ceļa un inženierkomunikāciju koridoru, piešķir arī pašas tiesības izbūvēt jaunus objektus – ceļus, gāzes vadus utt., varētu nonākt pie situācijas, ka zemesgabala īpašniekam īpašuma tiesības uz šo teritoriju būtībā vairs nav iespējams īstenot nekādā apjomā, jo tās ir faktiskā, turklāt neprecizētā, citu personu lietojumā. Tik plaša sarkano līniju noteikšanas seku izpratne var nonākt pretrunā Latvijas Republikas Satversmes 105.pantam un novest pie faktiskas īpašuma atsavināšanas, nekompensējot īpašniekam zaudējumus. Atkarībā no tā, kāds objekts reāli tiek izveidots sarkano līniju robežās, tiesiskais regulējums var paredzēt atšķirīgas tiesiskās sekas, tostarp zemes atsavināšanu un tās īpašnieka tiesības saņemt kompensāciju atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām” (šobrīd tā vietā – Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likums).

[12] Enerģētikas likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka jaunu energoapgādes uzņēmumu (šobrīd lietotajā terminoloģijā – komersantu) objektu ierīkošanai energoapgādes uzņēmumam ir tiesības izmantot jebkuru zemi par vienreizēju samaksu tās īpašniekam saskaņā ar šā likuma 24.pantu. Panta trešā daļa paredz, ka par jauna objekta

ierīkošanu vai esoša objekta paplašināšanu energoapgādes uzņēmums brīdina nekustamā īpašuma īpašnieku vismaz 30 dienas pirms darbu uzsākšanas.

Kā secina Senāts, Enerģētikas likuma 19.panta pirmā un trešā daļa kā speciālais regulējums izslēdz Būvniecības likuma 3.panta pirmās daļas un 11.panta pirmās daļas piemērošanu, ciktāl tās kā nosacījumu būvniecībai paredz zemesgabala īpašnieka piekrišanu (saskaņojumu). Īpašnieka iespēja aizliegt vai ar subjektīviem nosacījumiem ierobežot jaunu energoapgādes uzņēmumu būvniecību būtībā izslēgtu iespēju energoapgādes uzņēmumam atsaukties uz Enerģētikas likuma 19.panta pirmajā daļā paredzētajām īpašajām tiesībām izmantot svešu īpašumu, tātad normas ir savstarpēji izslēdzošas. Enerģētikas likuma 19.panta pirmā un trešā daļa tādējādi ierobežo īpašnieka pilnīgas varas tiesības pār lietu – tiesības bez īpaša pamatojuma aizliegt citām personām jebkādu sava īpašuma izmantošanu.

[13] Taču, Senāta ieskatā, šāds vispārējs automātisks zemes īpašnieka tiesību ierobežojums par labu energoapgādes uzņēmumiem noteiktos apstākļos var novest pie Latvijas Republikas Satversmes 105.pantā garantēto tiesību uz īpašumu aizskārums. Tas var būt saistīts visupirms ar to, ka energoapgādes uzņēmums objektus uz īpašnieka zemes izvieto tikai sev izdevīgā veidā, nerēķinoties ar īpašuma aprobežojuma apmēru un sekām uz esošo īpašuma iekārtojumu.

[14] Būvatļauju izdošanas brīdī likumi neparedzēja sīkākus kritērijus attiecībā uz objektu izvietošanu un īpašnieka viedokļa noskaidrošanu par to, kāds izvietojums viņam mazāk traucētu un tātad mazāk ierobežotu viņa tiesības.

Senāta ieskatā, šobrīd spēkā esošais regulējums nodrošina augstāku īpašnieka tiesību aizsardzības pakāpi. Aizsargjoslu likuma 33.panta otrā daļā šobrīd spēkā esošajā redakcijā noteic, ka, ierosinot tādu objektu būvniecību (ierīkošanu), kuriem šā likuma citos uzskaitītajos pantos noteiktas aizsargjoslas, kā arī ierosinot šo objektu paplašināšanu, ja paredzēts, ka pēc tās aizsargjoslas aizņems jaunas zemes platības, objekta īpašnieks vai valdītājs attiecīgā objekta būvniecību (ierīkošanu) saskaņo ar zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju vai – normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos – informē zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju, uz kura nekustamo īpašumu attiecas aizsargjosla, kā arī vietējo pašvaldību par aizsargjoslu vai tās izmaiņām. Savukārt Enerģētikas likuma 19.panta 1.¹daļā noteikts, ka energoapgādes komersantam ir pienākums *saskaņot* ar zemes īpašnieku jaunu energoapgādes objektu ierīkošanas nosacījumus. Saskaņošana nozīmē, ka zemes īpašniekam ir iespēja izvirzīt pamatotus iebildumus un prasības attiecībā uz objekta ierīkošanas nosacījumiem. Tā pati panta daļā arī paredz izņēmumu – iespēju saskaņošanas procedūru aizstāt ar zemes īpašnieka *informēšanu* (tātad vienpusēju energoapgādes komersanta rīcību, kas nedod iespēju iebilst) gadījumā, kad zeme tiek izmantota jauna energoapgādes komersanta objekta ierīkošanai, ja ir iestājies vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

- 1) energoapgādes komersanta objekta ierīkošana paredzēta vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā vai detālplānojumā;
- 2) energoapgādes komersanta objekts tiek ierīkots sarkanās līnijas robežās;
- 3) vietējā pašvaldība atzinusi, ka sabiedrības interesēs jauna energoapgādes komersanta objekta ierīkošana vai esoša objekta vai tā daļas izmantošana nav iespējama bez šīs zemes izmantošanas;
- 4) citos likumos noteiktajos gadījumos.

Šāda kārtība nodrošina, ka īpašnieks ir pasargāts pret nesamērīgu īpašuma tiesību ierobežošanu, jautājums tiek noteikts ar pašvaldības iesaistīšanos un tātad visu iesaistīto personu interešu apsvēršanu.

[15] Izskatāmajā gadījumā būvatļauju izsniegšanas laikā šāda, samērīgumu nodrošinoša, objektu ierīkošanas kārtība vēl nebija noteikta. Taču ir jāņem vērā, ka atbilstoši apgabaltiesas konstatētajiem apstākļiem pieteicēja zemesgabals bija jau aprobežots ar sarkanajām līnijām, kas bija noteiktas teritorijas plānojumā. Senāts konstatē, ka apgabaltiesa nepareizi atsaukusies uz zemesgrāmatas ierakstu par aprobežojumu – sarkanajām līnijām 845 m² platībā, kas noteiktas ar Rīgas domes 1995.gada 15.augusta lēmumu. Kā pamatoti iebilst pieteicējs, jauno energoapgādes objektu ierīkošana paredzēta citu sarkano līniju robežās citā zemesgabala daļā. Taču tās ir noteiktas ar ārēju normatīvo aktu – pašvaldības saistošajiem noteikumiem, ar kuriem apstiprināts attiecīgās teritorijas detālpilnplānojums. Apgabaltiesa, pievienojoties rajona tiesas sprieduma motivācijai, ir atsaukusies arī uz šo teritorijas plānojumu. Tātad sarkanās līnijas ir noteiktas ar teritorijas plānojumu atbilstoši Aizsargjoslu likuma 33.panta pirmajai daļai.

[16] Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 33.panta otrajai daļai (*redakcijā, kas bija spēkā būvatļauju izdošanas brīdī*) aizsargjoslu robežas jāatzīmē zemes gabalu plānos un jāieraksta zemesgrāmatā šā likuma 60. un 62.pantā noteiktajā kārtībā. Savukārt 60. un 62.pants paredz, ka īpašuma tiesību aprobežojumi, ja aizsargjosla atrodas uz īpašumā esoša zemes gabala, ierakstāmi zemesgrāmatā likumā noteiktajā kārtībā un ka aizsargjoslu iezīmēšanu zemes īpašuma vai lietojuma plānos nodrošina Valsts zemes dienests par valsts budžeta līdzekļiem, un arī aizsargjoslu iezīmēšanu administratīvi teritoriālo vienību kartēs veic Valsts zemes dienests.

Sarkanās līnijas zemesgrāmatā nebija ierakstītas. Senāta ieskatā, tas tomēr nav pamats uzskatīt tās par spēkā neesošām. Noteicošais šajā gadījumā ir tas, ka tās noteiktas ar saistošajiem noteikumiem, tātad ārēju normatīvo aktu, ar kura saturu pieteicējai ikvienā brīdī ir iespējams iepazīties.

Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka pieteicējai bija iespēja kaut kādā veidā iebilst pret to, ka sarkano līniju robežās tiek ierīkoti energoapgādes objekti, kuriem tika izdotas būvatļaujas, kā arī būvvaldei nebija pienākuma kā nosacījumu būvatļaujas izsniegšanai izvirzīt pieteicējas piekrišanu (saskaņojumu).

[17] Senāts piekrīt pieteicējai attiecībā uz nepamatotu Aizsargjoslu likuma 35.panta otrās daļas piemērošanu apgabaltiesas spriedumā, ar to pamatojot tieši jauna objekta ierīkošanas iespēju bez zemesgabala īpašnieka piekrišanas. Šī panta daļa paredz: ja objektam ir noteikta aizsargjosla, tā īpašniekam ir atļauts aizsargjoslā veikt attiecīgā objekta ekspluatācijai, remontam, renovācijai un rekonstrukcijai nepieciešamos darbus. Par to rakstveidā jābrīdina zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs vismaz divas nedēļas pirms darbu uzsākšanas, izņemot avāriju novēršanas vai to seku likvidācijas darbus, kurus var veikt jebkurā laikā.

Jaunu objektu ierīkošana nav ekspluatācijai nepieciešams darbs objekta aizsargjoslā. Norma nepārprotami attiecas uz gadījumu, kad objekts jau pastāv un tam jau ir noteikta konkrētā objekta aizsargjosla, kurā tad ir pieļaujama ekspluatācijas darbu veikšana. Ierīkojot jaunu energoapgādes objektu, atbilstoši Aizsargjoslu likumam neizbēgami tiek noteikta arī jauna aizsargjosla – ne vairs sarkanā līnija (kas paredzēta objektu faktiskai

ierīkošanai līdz ar atbilstošu zemesgabala īpašnieka būvniecības tiesību aprobežojumu), bet gan konkrēta objekta ekspluatācijas aizsargjosla atkarībā no objekta veida.

Tāpat jāņem vērā, ka jaunizveidotā objekta no jauna noteiktā aizsargjosla var pārsniegt sarkano līniju robežas. Tā, piemēram, Aizsargjoslu likuma 16.pants paredz dažādas platības aizsargjoslu noteikšanu dažāda veida elektrisko tīklu sastāvdaļām – elektrisko tīklu kabeļu līnijām, elektrisko tīklu sadales iekārtām utt. Turklāt jauna objekta ierīkošana un konkrētas aizsargjoslas noteikšana rada arī atšķirīgas tiesiskās sekas atkarībā no aizsargjoslas veida. Tā, piemēram, Aizsargjoslu likuma 45.panta pirmā daļa ietver 12 specifiskus aprobežojumus aizsargjoslās gar elektriskajiem tīkliem. Zemesgabala īpašniekam ar šiem specifiskajiem ierobežojumiem ir jārēķinās tikai līdz ar konkrēta aizsargājamā objekta un tā aizsargjoslas izveidošanu. Turpretim, kā jau norādīts iepriekš, sarkano līniju esība nenosaka citus aprobežojumus, kā vien pienākumu atturēties no būvniecības sakarā ar šīs teritorijas esošu vai nākotnē paredzētu izmantošanu ceļam un līdztekus tam ierīkojamām inženierkomunikācijām.

[18] Taču Senāts nepiekrīt pieteicējai, ka jauno energoapgādes objektu aizsargjoslas noteikšanai bija jānotiek atbilstoši Aizsargjoslu likuma 33.panta otrajai daļai vēl pirms energoapgādes objekta ierīkošanas, respektīvi, būvatļaujas izsniegšanas.

Šāda prasība varētu būt adekvāta gadījumā, ja pašvaldība plāno kompleksu teritorijas apbūvi, tostarp, no jauna nosakot konkrētu energoapgādes objektu izvietojumu. Tas var notikt, gan plānojot teritoriju vispārīgā pašvaldības līmenī ar pašvaldības teritorijas plānojumu, gan precīzāk plānojot konkrētas teritorijas izmantošanu ar detālpilānojumu. Tas loģiski sasaucas arī ar prasību, ka ir jāizstrādā detālpilānojums kompleksai teritorijas apbūvei, paredzot arī inženierkomunikāciju un citu infrastruktūru izbūvi (Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 54.4.apakšpunkts, līdzīgi arī šobrīd spēkā esošo Ministru kabineta 2009.gada 6.oktobra noteikumu Nr.1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 57.2.apakšpunkts).

Izskatāmajā gadījumā objektu izvietojums būtībā bija jau noteikts līdz ar sarkano līniju noteikšanu detālpilānojumā. Tātad objektu izvietojums vairs nav apspriežams, savukārt tas, ka līdz ar jaunu objektu ierīkošanu varētu tikt noteiktas aizsargjoslas, kuru platums pārsniedz sarkanās līnijas, jau neizbēgami izriet no tā, ka ir noteiktas sarkanās līnijas šo objektu izvietojumam.

Līdz ar to Aizsargjoslu likuma 33.panta otrā daļa šajā gadījumā nevar būt pamats apšaubīt būvatļaujas izsniegšanas tiesiskumu.

[19] Tādējādi vienīgais nosacījums, kas bija jāievēro energoapgādes komersantam, bija zemesgabala īpašnieka brīdināšana vismaz 30 dienas pirms būvdarbu uzsākšanas. Tā kā tā ir vienpusēja darbība un tieši saistīta ar būvdarbu uzsākšanu, nevis būvatļaujas izdošanu, tad tas nav nosacījums būvatļaujas izsniegšanai. Tātad būvdarbu uzsākšana bez brīdināšanas var novest pie iespējamās tāda kaitējuma atlīdzinājuma prasības, kurš nodarīts tieši nebrīdināšanas dēļ, bet nevar būt par pamatu būvatļaujas atcelšanai.

[20] Senāts konkrētajā gadījumā arī nesaskata, ka jau būvatļaujas izdošanas gaitā būtu jāatrisina jautājums par kompensācijas piešķiršanu par īpašuma tiesību aprobežojumu. Iespējamais prasījums par pienācīgu kompensāciju varētu tikt izskatīts kā civiltiesisks prasījums pret attiecīgo energoapgādes komersantu.

[21] Pieteicēja kasācijas sūdzībā norāda, ka tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka uz pieteicējas zemes ir uzbūvēts gāzes vads un elektriskie tīkli, kas nepieder energoapgādes komersantiem Enerģētikas likuma izpratnē. Pieteicēja norāda, ka atbilstoši akceptētajam būvprojektam energoapgādes tīkli ir izbūvējami ne energoapgādes komersantam piekrītošajā tīkla daļā, bet arī pēc sadales punkta, tātad nepieder energoapgādes komersantiem, bet ar enerģiju apgādājamo nekustamo īpašumu īpašniekiem (Enerģētikas likuma 18.pants).

Šo argumentu Senāts uzskata par būtisku. Tikai energoapgādes komersantam ir piešķirtas īpašas tiesības izmantot jaunu energoapgādes objektu ierīkošanai svešu zemi. Uz citām personām attiecas Būvniecības likuma 3.panta pirmā daļa un 11.panta pirmā daļa, kas būvniecību uz svešas zemes pieļauj tikai tad, ja tā ir saskaņota ar zemes īpašnieku.

Apgabaltiesa šo apstākli nav noskaidrojusi un vērtējusi. Senāta kā kasācijas instances kompetencē nav lietas faktisko apstākļu noskaidrošana. Līdz ar to spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

[22] Senāts arī vērš apgabaltiesas uzmanību, ka, lai arī būvatļaujas izsniegta energoapgādes komersantiem, būvniecības ierosinātāji bija *V.M.* un *I.R.* (*sk., piemēram, lietas I sējuma 250.lapu*). Tātad viņiem pastāv tieša tiesiskā interese šajā lietā, kas būtu uzskatāms par pamatu viņu pieaicināšanai lietā trešo personu statusā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 13.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Kopsēdes priekšsēdētāja senatore
Senatore
Senators
Senatore
Senatore
Senatore
Senatore

V.Krūmiņa
J.Briede
A.Guļāns
V.Kakste
D.Mīta
I.Skultāne
R.Vīduša